

5. Козаченко А.В., Воронкова А.Е. Корпоративне керування: Підручник. - К.: Либра, 2004. - 368 с.
6. Масленникова Н. Цели развития организации через призму управленческих теорий / Н. Масленникова // Проблемы теории и практики управления. - 2002. - № 6. - С. 77-83.
7. Петруня Ю.Є. Акціонерні товариства в Україні: проблеми емітентів та інвесторів/ Ю.Є. Петруня. - Дніпропетровськ, 2000.
8. Румянцев С. А. Українська модель корпоративного управління: становлення та розвиток /С.А.Румянцев.- К.: Знання, 2003.
9. Супян В.Б. Эволюция форм собственности в США: современные особенности/В.Б. Супян // Вопросы управления. -2001. -№ 6. - С. 4-18.
10. Сушко О.О. Особливості становлення та функціонування приватного підприємництва в Україні в період НЕПу: історико-теоретичний аспект / О.О.Сушко. - К.: Преса України, 2003.

***Annotation.** The article analyzes the factors development of the corporate culture of modern enterprises.*

***Key words:** corporation, corporate values, corporate culture.*

УДК 658.589:338.43.02

ЮЛ. Головня, старший викладач,

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ІННОВАЦІЙНО-КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО АПК

У цій роботі на основі кластерного підходу, механізму розвитку регіонального продукту - цукру. Зроблено висновок, що кластеризації економіки Росії на рівні регіонального підкомплексу є необхідністю в умовах кризи інноваційного розвитку.

***Ключові слова:** інноваційна політика, кластер, кластерна політика, конкурентоспроможність, економічний процес, продовольчий підкомплекс регіонального АПК, кооперація, інтеграція.*

Досвід багатьох країн і окремих регіонів показує, що однією з найбільш ефективних форм економічного розвитку є інноваційна політика, заснована на кластерах. Переваги і новизна кластерного підходу полягають у тому, що він підвищує значимість

інноваційного розвитку на мікро- і макрорівнях. Даний підхід пропонує ефективні інструменти для стимулювання регіонального розвитку, який проявляється у збільшенні зайнятості, заробітної плати, підвищення конкурентоспроможності виробництва регіонального агропромислового комплексу, зростанні бюджетних доходів тощо.

Серед безлічі наукових підходів і концепцій, що виникли в рамках цього нового підходу, найбільш значимими є роботи Майкла Портера. Його теорія кластерів є загальновизнаною концепцією в даній галузі знань, а кластерна модель виступає інструментом підвищення конкурентоспроможності економіки регіону або країни в цілому. За Портером, «кластери - це сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників товарів та послуг, фірм у відповідних підгалузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій» [1, с.126-138].

Портер досліджував конкурентні позиції більше 100 галузей різних країн, звернувши увагу на те, що найбільш конкурентоспроможні галузі концентруються в одній і тій же країні, а також в одному і тому ж регіоні країни. Утворює «кластер» група географічно локалізованих взаємопов'язаних компаній, постачальників устаткування, комплектуючих, спеціалізованих виробничих послуг, інфраструктури, науково дослідних центрів, вузів та інших організацій, взаємодоповнюючих один одного досягненні конкретного господарського ефекту і посилення конкурентних переваг окремих компаній, так і кластеру в цілому. Відбувається вільний обмін інформації її швидке поширення нововведень по всіх каналах. Зв'язки всередині кластеру є засобом подолання замкнутості, непохитності, інертності між суперниками, що сприяє подальшому розвитку інтеграції. Невипадково у багатьох країнах кластерний підхід став активно використовуватися при формуванні та здійсненні національної економічної політики. Кластерний підхід дозволяє підвищити ефективність взаємодії бізнесу держави, торгових організацій, дослідницьких та освітніх установ в інноваційному процесі. Він може слугувати основою для конструктивного діалогу між представниками підприємницького сектору і державою з метою виявлення проблем розвитку науки і виробництва, шляхів найбільш ефективної реалізації наявних інвестиційних можливостей та необхідних заходів державної політики.

Можливості кластерного підходу для вирішення завдань, спрямованих на підйом економіки окремих галузей і регіонів, демонструє і зарубіжний досвід. Так, повністю кластеризовані фінська і скандинавська промисловість. У США більше половини підприємств працюють за такою моделлю виробництва: підприємства кластеру знахо-

дяться в одному регіоні і максимально використовують його природний, кадровий та інтеграційний потенціали. Американські «ноу-хау» в секторі виробництва споживчих товарів забезпечили лідерство країни в сільському господарстві, виробництві пакувальних та механізованих засобів (галузі-постачальники) поряд з успіхами в галузі реклами та фінансовому секторі (галузі-споживачі). Як правило, продукція кластерів; орієнтована на експорто- або імпортозаміщення.

Країни Європейського союзу прийняли шотландську модель кластера, при якому ядром такого спільного розвитку стає велике підприємство, яке об'єднують навколо себе невеликі фірми. Існує й італійська модель, яка базується на більш гнучкій та «рівноправній» співпраці підприємств малого, середнього та великого бізнесу. Кластерний підхід використовується в розробках шведських теоретиків, теорія яких побудована на структурі національної економіки (вивченні взаємозв'язків великих шведських багатонаціональних корпорацій). Шведські кластери засновані на тезі Е. Дахмена «про блоки розвитку», де основою є наявність зв'язку між спроможністю одного сектора розвиватися і забезпечувати прогрес в іншому [2, с.265-284]. Сучасні теорії розвитку конкурентоспроможності на основі кластерів розроблені В. Фельдманом, який розглядає кластер як диверсифіковану сукупність галузей, пов'язаних відносно- і нами «витрати-випуск».

Кластерний підхід до вивчення економічних процесів конкурентоспроможності застосовується в ряді інших теорій. Французькі вчені І.Толенадо і Д.Сольє позначають кластер як «філь'єри», або залежність одного сектора від іншого за технологічним рівнем, і ґрунтуються на необхідності створення технологічних зв'язків між галузями і секторами для реалізації їх потенційних переваг [2, с.321-347]. Кластери формуються в Німеччині, Японії, країнах Латинської Америки, Азії, Африки. Фахівці вважають, що для країн з перехідною економікою найбільш підходить кластерна організація виробництва.

З часом ефективні кластери стають причиною великих капіталовкладень та пильної уваги уряду. Центром кластеру найчастіше буває кілька потужних компаній, зі збереженням між ними конкурентних відносин. У цьому полягає відмінність кластеру від картелю або фінансової групи. Концентрація суперників, їх покупців і постачальників сприяє зростанню ефективності спеціалізації виробництва. При цьому кластер дає роботу і безлічі дрібних фірм і малим підприємствам. Кластерна форма організації призводить до створення особливої форми інновації - «сукупного інноваційного продукту». Об'єднання в кластер на основі горизонтальної кооперації та вер-

тикальної інтеграції формує не спонтанну концентрацію різноманітних наукових та технологічних винаходів, а визначену систему розповсюдження нових знань і технологій. Виходячи з проведених досліджень ми пропонуємо узагальнити сутність, значення, світовий досвід створення інноваційно-кластерних систем в нове визначення кластера, що формується в структурі регіонального АПК. - це добровільне об'єднання організацій у рамках регіонального підкомплексу на основі горизонтальної кооперації і вертикальної інтеграції з метою перерозподілу доданої вартості та комплексного використання соціально економічного потенціалу регіону. А кластерний підхід - це механізм формування взаємозв'язків у кластерній схемі інноваційних рішень. Отже, в рамках продовольчого підкомплексу (бурякоцукрового, зернопродуктового, м'ясного, молочного тощо) регіонального АПК необхідно створити конкурентоспроможні кластери на базі сировинних зон переробної промисловості (економічне ядро) з урахуванням природно-економічних умов сільськогосподарського виробництва, а потім на рівні АПК України - міжрегіональні економічні кластери. При цьому економічне ядро в регіонах являє сукупність «полюсів зростання». Території регіонального економічного простору, де знаходяться підприємства переробної промисловості, виступають як полюси концентрації факторів виробництва і капіталу, забезпечуючи ефективну віддачу інвестицій в межах даного регіону в цілому і кластера зокрема. Інтеграція підприємств формує полюси економічного зростання, куди і слід інвестувати капітал замість розподілу їх по всіх підприємствах комплексу.

У регіональному аспекті концепція полюсів актуальна за наступними причинами: відносна віддаленість агропромислових підприємств регіонів від постачальників сировинних ресурсів і споживачів продукції, велика сумарна частка структурно-депресивних галузей в АПК, висока питома вага в галузевій структурі регіонів екстенсивного сільськогосподарського виробництва. Кінцевою метою реалізації інноваційно кластерного підходу в рамках регіонального АПК є створення умов для успішного розвитку кластерів на основі прискорення науково-технічного прогресу в усіх галузях АПК. Під час кризи саморегулюючі ринкові механізми працюють неефективно або взагалі не працюють в залежності від її глибини. Тому на перший план виходить розвиток координаційних дій державного управління, регулювання та планування з новими кластерними структурами. Участь держави має являти собою систему економічних відносин, що включають сукупність форм і методів багаторівневого формування бюджету засобів і їх використання на фінансування цільових агропродовольчих програм тощо.

Таким чином, кластеризація вітчизняної економіки на рівні АПК регіонів є об'єктивною доцільністю в умовах кризи і програмно-цільового управління для зміцнення як регіональної, так і національної конкурентоспроможності, оскільки економічний кластер являє собою оптимальне поєднання ринкових можливостей саморегулювання з можливостями державного впливу. Викликаний такою взаємодією синергетичний ефект, здатний виявити нові та зміцнити традиційні «точки зростання» регіональної економіки, що в результаті посилить конкурентоспроможність АПК національної економіки як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Список використаних джерел

1. Портер М. Конкуренция: пер. с англ. / М. Портер. - М.: Вильямс, 2005. - 608 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития. - М.: Прогресс, 1982. - 421с.

***Annotation.**In this paper, based on the cluster approach, the mechanism of development of regional product of beet-sugar agriculture. It is concluded that the clustering of the Russian economy at the level of product subcomplex regions is a necessity in a crisis of innovation development.*

***Key words:** economic process, competitive, innovative development of integrated structures, the cluster approach, planning and forecasting.*

УДК 338.439.62:637.1

М.О. Гофман, асистент, Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка

ОЦІНКА ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПОПИТ МОЛОКОПРОДУКТІВ

Розглядаються фактори впливу на попит молокопродуктів та їх оцінка.

***Ключові слова:** попит, фактори впливу на попит, молокопродукти, споживач.*

Постановка проблеми. При функціонуванні підприємств АПК вивчення попиту на ринку та оцінка факторів впливу на нього стає першочерговою задачею. Постійне відстеження попиту і вміння реагувати на найменші його зміни зумовлює виживання і успішну роботу підприємства.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам визначення факторів впливу на попит багато уваги приділяється зарубіжними та вітчизняними економістами, що знайшло своє відображення у працях С. Васильчика, О. Грищенко, О.